

forbinder med enkelt behag, men også følelsene man får når man er nyforelsket, når man scorer seiersmålet i en fotballkamp, eller når man er på konsert med favorittbandet, men uten at følelsene har noen tilknytning til det som faktisk skjer i livet ditt. Ville du valgt å ta dette medikamentet fast, eller ville du kanskje heller foretrukket et alminnelig godt liv med noe mindre lykke, men der følelsene dine var responser på reelle hendelser? Hvis vi aksepterer at det kan være riktig å takke nei til den nye lykkepillen, må det være noe galt med Benthams verditeori. Han mener jo at det eneste som har verdi i seg selv, er mest mulig følelse av behag. Men eksemplet åpner for at det kan være riktig å gi slipp på å ha det behagelig, fordi vi prioriterer andre verdier høyere.

En styrke ved preferanseutilitarismen er, som vi har sett, at den, i hvert fall i mange tilfeller, stemmer bedre enn den lykkebaserte utilitarismen med hva vi mennesker faktisk opplever som verdifullt. Den viktigste svakheten ved preferanseutilitarismen er antakelig at teorien må likestille alle typer preferanser. Hvis én person har et helt rimelig ønske, for eksempel å unngå sterkt smerte, mens en annen har et enda sterkere ønske om noe helt sprøtt, som å finne ut hvor mange gresstrå det er på en plen, virker det merkelig at vi bør prioritere å hjelpe gressentusiasten heller enn personen som vil unngå smerte. (Se for eksempel de Lazari-Radek & Singer, 2017, kap. 3).

16.4 Hvordan bør vi fordele goder ifølge utilitarister?

Hva innebærer det at godene i et samfunn er rettferdig fordelt? I hvilken grad bør vi for eksempel omfordele ressurser gjennom skatter

og avgifter? Hvordan bør vi fordele helsehjelp? Hvilken lønn er det rettferdig at arbeidstakere får? Disse spørsmålene handler om rettferdig fordeling av goder. For en utilitarist er det utelukkende summen av lykke som er etisk relevant, og ikke hvordan selve lykken er fordelt. Men utilitarister vil likevel mene at fordelingen av materielle goder, for eksempel penger, vil ha innvirkning på hvor stor summen av lykke blir.

Det er mulig å finne utilitaristiske argumenter både for å øke og for å utjevne forskjeller. Et fenomen som taler for størst mulig grad av utjevning, er det som kalles **avtakende grensenytte**. Avtakende grensenytte handler om at jo mer man allerede har av et gode, jo mindre ekstra nytte (eller lykke) vil man få av en ekstra enhet av dette godet. For eksempel ville 100 000 kroner ekstra i årsinntekt kunne gjøre livet mye bedre for noen som tjener 300 000, mens det knapt ville vært merkbart for noen som allerede tjener over en million. Avtakende grensenytte er et fenomen som antakelig gjelder for alle goder. Sosial utjevning og det å sikre at alle har grunnleggende velferdsgoder, kan altså begrunnes utilitaristisk med at ekstra verdier gir mye mer lykke for dem som har lite, enn for dem som har mye fra før.

Men selv om det altså finnes utilitaristiske argumenter som taler for sosial utjevning, så finnes det også utilitaristiske argumenter for at noen forskjeller i inntekt fører til mer lykke. Et viktig argument for at man bør ha noe inntektsforskjell i et samfunn, handler om *insentiver*. Et insentiv er noe som motiverer mennesker til å handle på en ønskelig måte. Hvis det ikke var noen forskjeller i velferd mellom personer som jobbet i krevende yrker og personer som ikke jobbet i